

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Novi papež Pij X.

Bivši kardinal Josip Sarto je bil v torek 4. t. m. dopoldne izvoljen papežem.

Pij X. je rojen v Riese, škofije Treviso, 2. junija 1835; torej ne posebno daleč od naše slovenske domovine. Star potem 68 let. Nuncij ni bil nikdar in je ves čas svojega mašništva in škofovanja služboval na beneški zemlji. Za župnika je bil v Tambolo in Salzano, za kanonika v Trevisu. 10. novembra 1884. je bil izvoljen škofom v Mantovi. 15. junija l. 1893 ga je Leon XIII. imenoval nadškofom in patrijarhom v Benetkah; 3 dni poprej pa kardinalom z naslovom „S. Bernardo alle Terme“. V Benetkah so ga nenavadno ljubili, ker je bil skromen, dober in mil. O njem pšejo, da je prav poseben prijatelj mladini.

Nekaj minut pred 12. uro t. d. je najstarejši kardinal-dijakon Alojzij Macchi stopil na zunanjo ložijo cerkve v vatikanu ter naznanil to imenitno novico na trgu sv. Petra zbranimu ljudstvu govorec: „Naznanjam vam veliko veselje — papeža imamo: kardinala Josipa Sarto, ki si je nadel ime Pij X.“ Vojaštvo je prezentiralo. Vse je z veseljem sprejelo to novico.

Ob 12. uri 10 minut je Pij X. blagoslovil v ogromnem številu na trgu sv. Petra zbrano ljudstvo iz notranje ložije šentpeterske cerkve. Delečemu prvokrat svoj papeški blagoslov „Urbi et orbi — mestu Rimu in vesoljnemu svetu“ je vojaštvo na sv. Petra trgu izkazalo take svoje časti, kakor pristujejo vladajoči glavi.

Ljudstvo ga je burno pozdravljalo; ker kard. Josip Sarto je bil na Laskem zelo priljubljena osebnost.

To veselo vest svojemu čitateljstvu naznanjajoč zeli „Danica“ Kristovemu namestniku Piju Xtemu — Leona XIII. 8. let. Mil Bog naj ga vsa ta leta čuva in vodi v blagor sv. cerkvi; v prid in v mir krščanskemu ljudstvu; vesoljnemu človeštvu na zemlji v veselje.

Oče naš v sonetih.*

Uvod.

Zaupno mladi deček izgovarja
Ime predrago ljubega očeta
In še kot mož poznejša svoja leta
Podobo ljubo si pred dušo stvarja.

Naj sveti sreče mu prijazna zarja.
A če vihar nadlog se vanj zaleta,
V očetu vir mu dobrega je sveta,
V očetu vzor mu modrega vladarja.

I mi otroci zemeljski imamo
Očeta ljubega, izvor dobrote,
Skrbi za vse, najbolj pa za sirote.

Zaupno kličimo, ki to spoznamo —
I vi, ki solze vam blišče v očesih:
„Oj Oče naš, kateri si v nebesih!

Radoslav Silvester.

* Tiskano v zadnjem listu „Zg. Danice“ l. 1902. Ponatisnjeno tu zato, ker donese „Danica“ v sedmih naslednjih številkah 7 očenaševih prošnja — tudi v sonetih. Vredništvo.

X. nedelja po binkošti.

Kateri so sami v sebe zaupali,
da so pravični — njim je povedal
to priliko. (Luk. 18.)

Angelj, ki oskrbuje cvetice in rose na-nje troši v tihi noči, je počival pomladnega dne pod vrtničnim grmom. Hrbet pa je obračal oholemu rumenemu tulipanu, ki je hrepenil kviško gori v zrak. Ko se vzbudi, pravi: Prijazni grmič najljubših mi cvetic, zahvaljujem se ti na tvoji prelepi dišavi in tvoji prelepi dišavi in tvoji hladni senci. Izprosi si še česa, kako rad bi te vslišal. Torej te pa prosim še kacega novega kinča, govori vrtnica. In cvetični angelj jej doda bodečega trnja krog cvetu. — In ljubeznjiva v svojem ponižnem a tako krasečem jo kinču je duhtela in cvela naprej — trnjevka-vrtnica.

Dragi! Farizej in cestninar: dve podobni iz današnjega sv. evangelija, a kako si različni! Oholi, samemu Bogu se hvaleči farizej blizu ob templjevem svetišču, — pokončen kakor rumeni tulipan, in pa ponižni in v svoji skromnosti tako prikupljivi cestninar, stoječ tam daleč doli v predvoru judovskega templja — spominjajoč skromnega vrtničnega grma v pomladi.

Premišljajmo ob teh dveh osebnostih današnjega sv. evangelija navideznega

pravičnika in pravega pravičnega božjo pomočjo — v svojo izpodbudo.

1. Navidezni pravičnik.

Naš nebeški učitelj je govoril nekedaj učencem: „Povem Vam, ako ne bo obilnejša Vaša pravica nego je pismarjev in farizejev ne pojdete v nebeško kraljestvo.“ (Mat. 5, 20.)

Ta beseda večne Resnice nam izpričuje, da je bila takozvana farizejska pravičnost le navidezna in lažnjiva.

Le poglejmo v evangelijske spise, pa se prepričamo v obilici o tej naši trditvi. Današnji sv. evangelij nam slika farizeja, ki preslepljen svoje domišljavosti zaničuje druge, bolje od sebe. (Luk. 18, 9—12.) Ta ista poročila nam stavijo pred oko farizeje kakor take, ki ljudem nakladajo bremen, kojih ne morejo nositi; a sami se teh bremen ne dotaknejo niti ne s prstom. (Luk. 11.) Sv. beseda jih riše take, ki kar store le zato store, da jih vidijo ljudje. (Mat. 23, 5.); ki imajo radi prva mesta ob večerjah in prve sedeže v shodnicah in pozdravljanja na trgih; pa, da jim ljudje pravijo: učenik. (Mat. 23, 6. 7.) Evangelist nam jih kaže hinavce, ki desetinijo meto, janež in kuminjo — a opuščajo, kar je imenitnejšega v postavi: pravico, usmiljenje in vero. (Mat. 23, 24), ki čistijo, kar je zunaj ko-

zarca in sklede, znotraj pa so polni ropa in gnusobe (Mat. 23, 25). Opisujejo nam jih kakor ljudi, katerim vgaja vsako sredstvo, da bi le dosegli svojih namenov. (Mat. 22.)

To nekatere svetopisemske sodbe o farizejih in njihovem poslovanju med judovskim ljudstvom.

Zadostujo naj nam, da se vprašamo sami sebe: Ni-li katerega med nami, ki se vsaj po nekolikem enači farizejem? Ali se ne godi kateremu nas vsaj časih tako, da je do samega sebe rad prav mil, do bližnjega pa prav silovit in prav trdega srca? Ni li časih tako, da se veselimo, če smo prejeli svojo hvalo med ljudmi ne misleč, kako smo pa napravili s tem svojo zaslugo pred Bogom?

2. Pravi pravični.

Ko smo navidezne pravičnike v 1. delu imeli prav po svetopisemskih izjavah pred očmi, premislimo: kakošni da so pa pravi pravičniki tudi vsled besedi sv. pisma.

Razni pisatelji v sv. pismu to-le o njih govorijo: „Pravični pa iz vere živijo.“ (Rimlj. 1. 17.) In: „Pravični se veseli v Gospodu ter upa v njega.“ (Psalm. 63, 11.) In: „Pravični se usmili in daje.“ (Psalm. 36, 21.) In: „Pravični črti lažnjivo besedo... Pravični je, da nasiti svojo dušo.“ (Preg. 13. 5. 25.) In: „Usta pravičnega govorijo modrost in kar je prav izrekuje njegov jezik. Postava njegovega Boga je v njegovem srcu in izpodletele ne bodo njegove stopinje.“ (Psalm. 36. 30. 31.) In pa: „Pravični bo cvetel kakor palma, raste bo kakor cedra na Libanu (Psalm 91. 13.) in je enak drevesu, ki je zasajeno ob potokih ter daje sad ob svojem času — njegovo listje ne obléta in vse, karkoli počenja, mu gre po sreči.“ (Psalm. 1, 3.)

To so pa označevanja pravih pravičnih v svetopisemskih knjigah. Kažejo nam, kako žive pravi pravični po velevanjih sv. vere.

Zato se vprašajmo ob teh lepih svetopisemskih izrekih: Ali se pač vedemo tudi mi po takih navodilih? Je-li naše veselje v Bogu? Smo-li usmiljeni ne le do ljudi, nego tudi do živali? Nam je li vse na resnici ter največi naš stud — laž? Je-li naša beseda

vselej modra in prava in ali smo vselej to tudi od znotraj, kar smo pokazali na zunaj?

* * *

Dragi! Bodimo torej po navodilu današnjega sv. evangelija priprosti v besedi in v vedenju — ne kinčajoč se s tujim blagom; svesti si svoje slabosti pred Bogom in pred ljudmi. Ta naša ponižnost — akopram morda ne hvaljena povsod — nas stori prijazne Bogu in modrim ljudem. Ko oholniki ne pojdejo opravičeni izpred božjega obličja, zgodi se nam, da našo prikupljivo ponižnost okinča nebeški vrtlár. Tudi na njivi se je te dni klanjal le oni pšenični klas, ki je bil poln blage vsebine — v višavo pa je hrepenel črni snetjavec ter je ob svoji ničvrednosti okuževal še okolico krog sebe. Ne taki torej — mi dragi! Pravični in ponižni cestinarji bodimo in ne oholi nepravičniki-farizeji. Amen.

Praznik vnebovzetja Marije Device.

Marija je sedla Gospodu do nog in poslušala njegovo besedo.
Luk. 10.

Naš Gospod in Izveličar je prišel po povesti današnjega sv. evangelija v prijazno hišo žene z imenom Marta. Marta je imela sestro, imenovano Marijo. Obe ste ga radostno sprejele in vsaka se je trudila po svoje, da mu je bivanje tu v hiši prijetno bilo. Pripravljanjem jedil se je vkvarjala Marta celo preveč; Marija, ki je raje poslušala nebeških resnic iz Gospodovih ust, si je po njegovem izpričevanju izvolila od sestre boljši del.

Dragi! Hudo nam je pri tem, če na potovanju svojega življenja doidemo do neprijetnih ljudi, ki nas žalijo namenoma, žalijo morda radi svoje neokretne narave — torej žalijo bolj nenamenoma. Veselje v srcu pa nam budi prijazna družba; družba ljudi, o kojih vemo, da so nam vdani in o kojih smo se prepričali, da bi kar je le mogoče tvegali v naš prid.

Porabimo zato današnje evangelijsko poročilo ter se pomenimo to uro v prijateljstvu in kako nam prijateljstvo utegne biti v dušni in telesni prid.

*

Ne vse, kar se zove prijateljstvo, je prijateljstvo zares. Časih se zlorablja kaka kupčijska zveza, kak sebičen namen, tudi celo rodbinske koristi se zlorablajo imenom častitega prijateljstva. Če bi take in podobne zveze zares prijateljstvo bile, potem bi bili prijatelji tudi, ki se zakolnejo, da te ugonobé; goljuhi, da — celo razbojniki bi ti bili prijatelji.

A pravo prijateljstvo — ono, ki mu gre to ime — temelji na čednostni podlagi; le v hrepenenju do enakega, Bogu všečnega namena se vkoreninuje prava prijaznost.

Če se ti je posrečilo dobiti pravega prijatelja, moraš mu biti v vsem na roko; v vsem, kar je v njega dušni in telesni prid. Navajati ga moraš do vsega tega, kar je v resnici lepo in dobro; da — celo posvariti in koj posvariti ga moraš v takem slučaju, ko si zapazil kak nevaren ali pa le samo zanj varen njegov korak. Istotako moraš voljno potrpeti, če te prijatelj opomni ob kaki tvoji napak besedi, ob kakem nepremišljenem dejanju, ob kaki tvoji šegi, ki bi temu ali onemu vtegnila biti prej v spodtikljaj nego v povzdigo.

Ko si voliš prijatelja, moraš biti jako oprezen. Ne sladka beseda, ki je vselej dober kup — nekteri govori, kakor da bi rožice sadil! — ne postrežljivosti, ki jih nisi zahteval; ne nasproti se ti smehljajoči obraz — kakor je sicer prijetnega vtisa človek, ki je prijazen! ne koj prvi nastop, ki ti je vabljev in všeč; ne nekaka podobnost v nazorovanju; ne odlično njega stanje gledé službe in poklica — vse to ne sme pre naglo odločevati ob tej tvoji izberi.

Če si pa res prišel do dobrega si prijatelja in če si pravo zadel — potem se srečnega čutiš lahko, da si sebi pridobil tako dragoceno posest. Ob njegovi roki ti ne manjka nikoli utehe, nikoli tolažila, nikoli veselja, nikoli blaženosti. Kakor po cve-

tičnih potih pojdeš z njim po življenja tokavah: veselje tvojega bitja tu ti bo sladilo. Koliko je zadev, ki se razrešijo ugodno le potem, če si obvestil bil prijatelja ob njih.

Če si stopil vun v božje stvarstvo — kolikrat si hvaležnostjo po dnevi zrl gori proti nebeškemu solncu, ki rodoviti naša polja in travnike in gozde in brde; kolikrat si ganjen gledal v tihi naši gori v nešteto čredo zvezdic na velečastnem nebem oboku — kolikrat hvaležnostjo in ganjenostjo: a pravim razumljenjem in pravim srčnim čutenjem si zrl tje gori morda še le takrat, ko ti je prijatelj bil ob tvoji strani in te podpiral v občudovanju tega božjega veličastva. — In če si se oziral v navpične te skale naših gora, ki dozdevno vedno padajo doli na gledalca — a še stoletja padle ne bodo in si videl tam pod njimi rumeno klasje na ravninah in pridnega poljedelca, kako Bogu hvaležen doma opravlja ta božji dar; in si v gledal rdečim sadjem obloženo drevje po vrtovih in znabiti še priliko imel, da si v vtrditev svojih dušnih in telesnih moči stopil malo vun na razvedrilo: kako všečno ti je bilo ob tem spremstvo pravega prijatelja, ki te je ob teh naravnih čudežih zgovorno besedo spominjal vseh dobrega Boga, kako lilije oblači in ne pozabi vrabca na strehi — a toliko bolj skrbi za najveličastnejšo stvar na tej zemlji: za človeka.

A ne le veselje nas čaka na našem potovanju po tem Adamovem domu — velikrat srčna tuga vžalostuje nezmožnega zemljana. Takrat je še prav zlata prijateljeva roka, ki nas omahujoče podpre — padle dvigne — dvignjenim pa pokaže gori v nebo, čegar Gospodar časih tepe najbolj te, ki jih ljubi.

Kolike dragocenosti nam torej prijatelj biti utegne takrat, ko se prav posebno še čutimo dušno zapuščene.

* * *

Dragi! Ob današnjem velečastnem Marijinem godu vrednost pravega prijateljstva, dušo in telo podpirajočega prijateljstva pre-

mišljajoč — prosimo njo Devic devico: da bi nam tudi ona dobrotno pripomogla ob izbiri naših prijateljev; da bi nikoli ne nleteli ob tej važni svoji živenski zadevi; da bi naši prijatelji bili prav vsi čiste osebnosti — čiste pred Bogom in pred ljudmi, nam v dušno in telesno podporo v živenu — vsi naši prijatelji in naše prijateljice prave Marije in Marte in Alojziji. Amen.

Kje se nahajajo ostanki sv. Cirila in Metoda?

II.

Dvaindvajset let je deloval sv. Metod v zapadnih slovanskih zemljah natančno izvrševaje naročilo umirajočega brata. On ni ostavil Slovanov. Bil jim je oče, prijatelj, voditelj, apostol. Teža let ga je upognila. Vedel je, da se mu bliža smrtna ura; zato se je za časa pobrinil za svojo ljubljeno čredo. Namenil ji je častitega načelnika Moravca Gorazda. On, veščak slovenski in latinski knjigi, naj bi mu bil naslednik, ostali učenci pa naj bi mu pomagali.

Na cvetno nedeljo leta 885. je šel Metod zadnjikrat v cerkev opravljat službo božjo. Številno zbrano ljudstvo je čulo tedaj poslednji govor svojega velikega škofa in apostola. Za slovo je blagoslovil ves slovanski narod in naročal: „Čuvajte me, otroci, do tretjega dne!“

Onemogel se je vrnil iz svetišča. Krog njegove smrtnne postelje so stali učenci, potrti, užaljeni. Dajal jim je poslednje opomine. Priporočal jim je, naj ostanejo trdni v veri in v ljubezni do slovenske službe božje.

„Vaše srce naj se ne vznemirja“, bodril jih je za slovo, „ne bojte se ljudske sodbe, niti onih, ki vam morejo uničiti samo telo, ali duše vam ne mogo ugonobiti. Po moji smrti vas napadejo volcje razdiralci, ki ne prizaneso čredi Kristovi. Uprite se jim čvrsti v veri.“

Tretji dan — bil je šesti velikega travna 885 — je vzkliknil: „Gospodi Isu Hri-

ste, v ruce tvoji predaju duh svoj“ — in veliki apostol slovanski sv. Metod je preminil. Učenci so ga slovesno pokopali v stolni cerkvi velegrajski na levi strani za oltarjem sv. Bogorodice.

Prerokovanje Metodovo se je natanko izpolnilo. Nesloga, ki je že za njegove dobe poganjala strupene kali, je uničila nedolgo po njegovi smrti nekdanj cvetočo Veliko Moravsko. Gorazda in njegove tovariše, slovenske duhovnike, so pognali z vojaško silo iz dežele. Kovarni Vihing je zmagal. Zatrta je bila v malo letih slovenska služba božja in vse, kar je spominjalo sv. Metoda. Z gnusno kleveto so omadeževali njegov spomin, razglasivši ga za krivoverca.

Razpor med Svetopolkovimi sinovi je zakrivil domačo vojno, ki je ponudila Nemcem ugodno priliko, da so se vmešali. Kar ti niso ugonobili, poteptale so konjeniške čete nemških pomočnikov in zaveznikov — Madjarov. L. 900. ni bilo nobene krščanske cerkve več v Panoniji, ki jo je zasel madjarski „viteški“ narod. Ista usoda je zadela mnogo moravskih slovanskih cerkva in tudi tisto, kjer je bil pokopan sv. Metod. Madjarski prihajajoči so razmetali njegove kosti in onečastili njegov prah. Milo je tožil moravski vojvoda Brjačislav spominjaje se razdejanja, ki so ga storili Madjari njegovi domovini.

Nesrečna Moravska je izgubila telo sv. Metoda, ali občuvala nam je del moči sv. Cirila.

Stolna cerkev sv. Petra in Pavla v Brnu je hranila nekoč ramensko kost sv. Cirila, kakor nam poročajo zgodopisci. Podaril ji jo je v začetku 16. stoletja tajnik kralja Vladislava, predstojnik olomuške stolne cerkve dr. Avguštin Kasebrod. Kdaj in kako je prišel ta dragoceni ostanek iz Rima, kdo ve? Morda že v 12. stoletju, ko so prenašali moči sv. Klemenca in sv. Cirila v novo cerkev. Skrbno so hranili to svetinjo v brnski stolnici in jo dajali poljubovat vernikom zlasti o prazniku sv. Cirila in Metoda.

L. 1811. je izginil tudi ta sveti ostanek. Avstrijska država je potrebovala tedaj de-

narja za vojno s cesarjem Napoleonom in pobirala novce in vrednostne reči, kjer jih je koli mogla iztakniti. Segla je v prvi vrsti po cerkveni imovini. Tudi brnska stolna cerkev je morala odpreti cesarskim komisarjem svojo riznico in jim izročiti razne dragocenosti. Med zaseženimi posodami je bila tudi srebrna svetinja z močmi sv. Cirila.

Zla usoda, ki je pregnjala naša apostola živeča, ni prizanesla niti njunim kostem. Razgrebli so nam jih Madjari, Nemci in Francozje. Moči Metodove so popolnoma izgubljene, le od Cirilovega ramena je ohranil rajgradski samostan oo. benediktincev poleg Brna na Moravskem majhen drobec, ki je došel tja iz brnske stolnice v 18. stoletju. Ta svetinja je bila o slovanškem romanju l. 1881. izložena v cerkvi sv. Klemenca v Rimu, kamor jo je bil prinesel papežu Leonu XIII. v dar neki rajgradski menih.

III.

Telesni ostanki sv. Cirila in Metoda so domalega izgubljeni, ostala pa nam je njuna bogata duševna zapuščina. Take ostaline ni poklonil noben drug apostol svojemu narodu, kakršno sta ostavila solunska brata Slovanom.

Vsaka staroslovenska črka nas spominja njiju, ki sta dala našim pradedom krasno azbuko prilagodivši grška pismena slovanškemu jeziku. Vstvarila sta jim knjižni jezik, čvrst, blagoglasen, bogat, dostojen, da se vzporeja grškemu. In v tem jeziku sta pisala knjige, ki so postale temelj slovanškemu slovstvu. Žal, da so preminili oni častiti listi, ki sta jih popisala sv. apostola s svojo roko, a ohranili so se nam prepisi, ki so jih stvarjali njuni učenci in učencev učenci po staroslovenskih lavrah.

Kje se nahajajo ostanki sv. Cirila in Metoda? Hvala Bogu, na tisoče cerkva se dviga še, kjer se vsak dan oglašča divni: „Gospodi, pomiluj!“ iz ust duhovnikov in vernikov obojega obreda. Slovenska služba božja, ki sta zanjo

trpela sv. Ciril in Metod preganjanje in obrekovanje in ki sta jo oba umirajoča priporočala svojim učencem in po njih vesoljnemu slovanskemu narodu, slovenska služba božja je najdragocenejša ostalina naših apostolov.

Kje se nahajajo ostanki sv. Cirila in Metoda? Na Moravskem je še dandanašnji mnogo spomenikov oznanujočih staro slavo sv. Cirila in Metoda. To so razna svetišča, studenci, propovednice, ki jih združujejo starodavne pripovedi s sv. blagovestnikoma. A tudi v naši domovini je nekaj takih častitih ostankov. To so vse cerkve, kapelice in oltarji, posvečeni sv. Klemenu. Ta svetišča nam svedočijo, da sta nekdanj delovala tod sv. solunska brata. Grede v Rim sta izpodbujala naše prednike, naj časte in se priporočajo papežu mučencu, čegar moči sta nosila s seboj.

Ob naših starih cerkvah se nahajajo ostanki staroslovenskih glagolskih mašnih knjig, ki nas spominjajo srečne dobe, ko je tudi v naših pokrajinah živel nekoč in cvetela brdka hčerka sv. Cirila in Metoda — slovenska služba božja. Taki ostanki so se nahajali in se še nahajajo — omejujem se tu samo na Kranjsko. Primorska je polna tega blaga: v Ljubljani v škofiji, pri sv. Petru in pri sv. Jakobu; v Šmartinu pod Šmarno goro; na Sori; v Rudniku; v Mengšu; v Kranju; v Naklem; v Selcih nad Škofo Loko; v Radovljici; v Lancovem, kjer je imela po poročilu Kumerdejevem ondodna podružnica krog leta 1780 še staroslovenski misale; na Turnu poleg Preddvora; na Turjaku; v Trnovem poleg Ilir. Bistrice; v Št. Ruprtu; v Trebnjem; v Škocijanu poleg Dobrave; glagolski napis se nahaja na nekdanji kapeli sv. Nikolaja v Vinici in pred nekaj leti so odkrili na Čatežu ob Savi kamenit spomenik z glagolskim napisom.

Ko je bil razdejan tempelj jeruzalemski in opustošen, skril je veliki svečenik sveti ogenj, da bi ga ne oskrunili neverniki. Zato in razdejano je po naših pokrajinah veliko delo sv. Cirila in Metoda in duhovnik, ki bi se drznil vzklikniti v

kakem našem svetišču izpred oltarja pozdrav: „Gospod z vami!“ bil bi prognan, kakor nekaj Gorazd in njegovi zvesti tovariši, ali vsi sledovi onega dela niso uničeni. Gori omenjeni ostanki svetih staroslovenskih bogoslužnih knjig se mi zde kakor oni skriti ogenj, ki se vname in vzplapa, ko napoči veliki slovanski dan.

Prvo iskro zanj je ukresal blagopokojni veliki papež Leon XIII. Njegova divna okrožnica „Grande munus“, izdana dne 30. kimalca 1880. l., je vzbudila Slovanom nado, da se nam vrne stara slovenščina v cerkev. Drhte smo brali v njej zlate besede papeževe, potrjujoče privilegij, slovesno dodeljen vsem Slovanom l. 880. od svete stolice: „Slednjič sta sv. Ciril in Metod tukaj (v Rimu) izprosila rabo slovanskega jezika pri najsvetejših obredih, in to leto je bilo izpolnjeno deseto stoletje, odkar je papež Ivan moravskemu knezu Svetopolku takole pisal: Po pravici hvalimo slovanski jezik, v katerem se Bogu razlega dolžna hvala, ter zapovedujemo, da naj se prav v tem jeziku razkladajo slavna dela našega Gospoda Krista. Tudi **zdravi veri ali nauku ni nasproti bodisi světo mašo peti v tem slovanskem jeziku** ali brati sv. evangelije ali sveta berila novega in starega zakona, dobro prestavljena in razložena, in opravljati vse druge cerkvene molitve.“ A Leon XIII. ni goloslovil. Skoropotem je svojeručno podpisal v vatikanski palači dekret, da se vsem slovanskim narodom vrne staroslovenska služba božja. A po njem je bilo in ni se smel obistiniti, ko je zaznala o tem diplomacija madjarska in nemška. Predno smo praznovali tisočletnico smrti Metodove, bila je drugič zatrta slovenska služba božja. Ali za vselej?

Ako si hočemo zapadni Slovani ob besnih naskokih Nemcev, Italijanov in Madjarov na naše svetinje oteti vero in narodnost, mora se oživotvoriti to, kar sta na cerkveno in narodno obrambo Slovanstvu zasnovala velika apostola naša: Naše cerkve morajo postati slovenske; one si morajo vse od kraja pridobiti najdragocenejši ostanek sve-

tega Cirila in Metoda — staroslovensko službo božjo.

(D. J. Prodan: Borba za glagolico; dr. Fr. Pastrnek: Dějiny slov apostolu Cyrilla a Methoda; Tomek: Povjest kraljevine češke, i. dr.)
Glagoljaš.

Mučenci.

Starokrščanska povest Milutina Mayerja

(Dalje.)

Dioklecijan si je izbral samo take dvornike in uradnike, ki je bil o njih v dno duše uverjen, da so mu udani in da ga ljubijo. Vkljub temu pa se ni zanašal na nikogar preveč. Vse je hotel sam vedeti in proučiti. Sumnja ga je preganjala ven in ven. Neprenehoma je drgetal, da mu ne ugrabijo cesarske krone in ga ne strmoglavijo z one višine, ki je bil tako hrepenel po njej.

Kolikokrat se je za svojega cesarjevanja pogreznil v mislih v dneve svoje prošle mladosti... Dečka, njega sina prostega in neuglednega pisarja, so prezirali njegovi imenitnejši in bogatejši vrstniki, ki so se mu vedno rogali in ga zasmehovali. Pozneje, ko je bil dorastel, stopil je za prostovoljca v rimsko vojsko. Takoj od kraja so spoznali njegovi poglavarji v njem bistroumnega in darovitega človeka, ki je hladnokrvno prenašal vsako nevarnost in stisko. Tako se je odlikoval pred tedanjimi slavnimi rimskimi vojskovodji. Sam cesar Prob je visoko cenil njegovo srčnost in darovitost. Ko je postal načelnik telesne straže cesarjeve, spoznal je, da se počasi izpolnujejo davne sanje njegove mladosti... Samo eno edino željo je imel še in sicer to, da bi se odel s cesarskim škrlatastim plaščem, da bi se vzpel na zlati prestol rimskih cesarjev in postal edini vrhovni gospodar vsega sveta, ki naj bi drgetal na njegov migljaj in padal v prah pred njegovim cesarskim veličanstvom... Da, to še je bila edina njegova želja, edino njegovo hrepenenje... Toda te sladke želje ni razodel nikomur. Čuval jo je kakor sveto tajnost v svojem srcu in z neko bolestjo gledal, kako sedaj na rimski prestol cesarji Avrelijani, Prob in Kar, dokler naposled ni tudi njemu zasijalo solnce sreče. Po Karovi smrti se je ogrnil z onim tako davno zaželenim kosom tkanine, ki se zove „cesarski plašč“... Bil je še mlad, komaj devetintridesetletnik, a je že postal gospodar milijonom

duš. Mladostne sanje so se mu izpolnile. Sedaj pa mu je bilo treba paziti, da se vzdrži na višini, ki je bila tako nevarna mnogim njegovim prednikom. Sedaj je spoznal, kako težak je cesarski plašč, koliko skrbi in nevarnosti je združenih z njim. Koliko neprijateljev in zavistnikov je prežalo, da bi mu iztrgali tisto čast, ki si jo je bil priboril sam s svojo vztrajnostjo in hladnokrvnostjo. Treba mu je bilo zbrati vso modrost, da jim odoli in da izvrši one dolžnosti, ki mu jih je nalagalo rimsko cesarstvo. Vse to je bilo težko in mučno, ali njegov pronicavi um je bil vsemu kos. Bil je človek opremljen z nenavadnimi darovi.

Razpolovitev rimske države, kakršno je bil zasnoval ob početku svoje vlade, ni mu več ugaljala. Državni posli in uprava je bila tudi za dva cesarja preogromna. Uspešno in brzo se ni moglo delovati. Vrhu tega so se danoma množili sovražniki rimskega cesarstva. Zato proglasi sebi in svojemu tovarišu Maksimijanu še dva pomočnika, takozvana „cezarja“: Konstancija Klora in svojega zeta in drugega posinovljenca Galerija, ki se je sam s svojo hrabrostjo in udanostjo dvignil do cesarske časti. Šele sedaj, ko je tako razdelil oblast in državno upravo, postal je mirnejši in nekam zadovoljnejši. Rešil se je teškega bremena.

Ali to ni trajalo dolgo. Slavohlepni zet Galerij je umel zbuditi v srcu svojega tasta sumnjo in mrznjo na vernike Kristove. Dioklecijan, ki je na početku svoje vlade prizanašal kristijanom, jel je pisano gledati delovanje in uspehe sicer mirnih kristijanov. Izprva ni hotel pristati na to, da bi jih preganjal, ali ker so naraščale klevete in hujskanje njegovih svetovalcev, razvnel se je dotle mirni in obzirni Dioklecijan in zadnji izmed rimskih cesarjev je napovedal strahovito in krvavo vojno mirnim jagnjetom, spoznavalcem nauku, ki je oznanoval in naglašal, da treba ljubiti tudi neprijatelje in preganjalce svoje.

Emonski.

(Konec prihodnjič.)

Iz domovine.

Ljubljanski občinski svet je poslal v Rim sledečo brzojavko ob smrti papeža Leona XIII.:

Amplissimo cardinalium collegio Romam. — Cum omnes gentes civitatesque mortem summi pontificis Romani Leonis XIII. lugeant, Labacensis quoque urbs, caput ducatus Carnioliae, lugentibus se adiungit. Frequentissimus heri senatus unanimo consensu decrevit reverendissimo cardinalium collegio magnum declarare dolorem, quo graviter afficta civitas Labacensis orbitatem ecclesiae moereat. Pro consule civitatis Labacensis: Dr. Eques de Bleiweis.

Velemožnemu kardinalskemu kolegiju v Rim. Ko vsi narodi in vse države žalujejo ob smrti rimskega papeža Leona XIII., pridružuje se žalujočim tudi Ljubljana, stolno mesto kranjske vojvodine. Mestni zastop je včeraj, v množnem številu zbran, soglasno sklenil izraziti prečastitemu kardinalskemu kolegiju globoko žalost, v kateri potrta tuguje Ljubljana nad veliko cerkveno izgubo. Mesto ljubljanskega župana: Dr. vitez Bleiweis.

Odgovor kardinala Oreglia:

Doctori de Bleiweis, Labacum. Quos nomine civitatis Labacensis deprompsisti doloris sensus ob summi pontificis obitum peracceptos habuit purpuratorum patrum Collegium. L. card. Oreglia.

Dr. pl. Bleiweisu v Ljubljani. Izraze sožalja, ki ste jih sem poslali v imenu ljubljanskega mesta povodom papeževe smrti, je s posebno vščecnostjo sprejel kardinalski kolegij. L. kard. Oreglia.

Zahvala.

Presv. Srcu Jezusovemu, Mariji prečisti Devici, sv. Jožefu in sv. Antonu Padovanskemu ponižna zahvala za srečni izid šolskega leta ob svojem sinu.

K. Dr. ob Gorici.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.